

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΔΠΜΣ)
«ΦΥΛΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ»**

**ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Ακαδημαϊκό έτος 2020-2021

**Αθήνα,
5 Οκτωβρίου 2020**

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

A) Γραμματεία ΔΠΜΣ

Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής
Λεωφ. Συγγρού 136, 17671, Αθήνα
Κτίριο Κεντρικής Διοίκησης 1^{ος} όροφος

Πληροφορίες:

Αναστασία Βογιατζή
Τηλ. 210-920 1314

e-mail: dpmsfylo@panteion.gr

B) Διευθύντρια του ΔΠΜΣ

Μαρία Στρατηγάκη, Αν. Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Γ) Αναπληρώτρια Διευθύντρια ΔΠΜΣ

Μαριάννα Ψύλλα, Αν. Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού

Δ) Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (ΕΔΕ) (7μελής)

Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Ντία Αναγνώστου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης

Χαρά Καραγιαννοπούλου, Επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Μάρθα Μιχαλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων & Πολιτισμού

Μαρία Στρατηγάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής.

Αλεξάνδρα Χαλκιά, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνιολογίας

Μαριάννα Ψύλλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων & Πολιτισμού

Ε) Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) (5μελής)

Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Ντία Αναγνώστου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης

Χαρά Καραγιαννοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Μαρία Στρατηγάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Μαριάννα Ψύλλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων & Πολιτισμού

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	6
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	7
A. Προϋποθέσεις και Διαδικασία Εισαγωγής	7
A1. Προϋποθέσεις εισαγωγής-Δικαιολογητικά	7
A2. Διαδικασία επιλογής	8
B. Πρόγραμμα Σπουδών	9
B1. Μεταπτυχιακή φοίτηση και αξιολόγηση	9
B2. Εκπόνηση διπλωματικής εργασίας	10
Γ. Περιγραφή Μαθημάτων	12

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) με τίτλο «Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική» (ΦΕΚ 3142/τ. Β'/8.8.2019). Για την υλοποίηση του ΔΠΜΣ συνεργάζονται τα Τμήματα Δημόσιας Διοίκησης, Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών, Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, Κοινωνιολογίας, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Το ΔΠΜΣ οδηγεί στην απόκτηση γνώσεων στο διεπιστημονικό πεδίο των Σπουδών Φύλου, και σε αυτή τη βάση αρθρώνεται και το πρόγραμμα σπουδών. Τα δύο πρώτα εξάμηνα (Α' και Β') αφιερώνονται σε μαθήματα που καλύπτουν ευρύ φάσμα διεπιστημονικών προσεγγίσεων γύρω από το φύλο, σε σχέση με τους άξονες της κοινωνίας και της πολιτικής, ενώ κατά το τρίτο εξάμηνο (Γ') ο κάθε φοιτητής και η κάθε φοιτήτρια εξειδικεύει το αντικείμενο των σπουδών του/της μέσα από το σχεδιασμό και την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.

Αντικείμενο-Σκοπός

Το Διατμηματικό Π.Μ.Σ. έχει ως αντικείμενο την ανάδειξη και τη μελέτη της διεπιστημονικότητας των ζητημάτων που άπτονται του φύλου, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη βαθύτερη γνώση των θεωρητικών εργαλείων που προκύπτουν για τη μελέτη του φύλου στις κοινωνικές επιστήμες. Συγχρόνως, αποσκοπεί στην καλλιέργεια μιας ποικιλόμορφης οπτικής του φύλου που αναθεωρεί κριτικά τις παραδοσιακές επιστήμες, και τα δόκιμά τους όρια. Κεντρική θεματική που διατρέχει το Πρόγραμμα Σπουδών του ΔΠΜΣ αποτελεί το πώς η κοινωνία, η πολιτική, ο πολιτισμός και η γνώση διαμορφώνονται μέσα από έμφυλες σχέσεις εξουσίας, αλλά και πώς τα παραπάνω αποδίδουν μέσα στον ιστορικό χρόνο συγκεκριμένα νοήματα στο φύλο ως διάσταση της ταυτότητας.

Ο σκοπός του Διατμηματικού Π.Μ.Σ. είναι διττός: (α) η παροχή εξειδικευμένων επιστημονικών γνώσεων σε ζητήματα θεωρίας κοινωνικών ερευνών και (β) η εισαγωγή και η καθοδήγηση των μεταπτυχιακών φοιτητών/ριών στην επιστημονική έρευνα ποικίλων κοινωνικών σχέσεων, θεσμών, πολιτικών δομών και πολιτισμικών μορφωμάτων μέσα από την οπτική του φύλου, ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις έμφυλες διαστάσεις κοινωνικών και πολιτικών φαινομένων, καθώς και να σχεδιάζουν και να εκπονούν κοινωνική έρευνα σχετική με ζητήματα πολιτικών φύλου και ισότητας.

Μεταπτυχιακός Τίτλος

Το ΔΠΜΣ απονέμει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (ΜΔΕ) με τίτλο: «Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική».

Η χρονική διάρκεια για την απονομή του παραπάνω τίτλου ορίζεται σε τρία (3) εξάμηνα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Διάρκεια Σπουδών

Η διάρκεια σπουδών καλύπτει ενάμιση ακαδημαϊκό έτος. Στα δύο πρώτα εξάμηνα (ΧΕ και ΕΕ του πρώτου έτους) οι φοιτητές/τριες παρακολουθούν μαθήματα, ενώ στο ΧΕ εξάμηνο του δεύτερου έτους εκπονούν διπλωματική εργασία.

Επαγγελματικές Προοπτικές

Οι κάτοχοι του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης θα μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους αποτελεσματικά σε πανεπιστήμια, σε ερευνητικά κέντρα, σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς, στην κεντρική, περιφερειακή και τοπική διοίκηση και στους οργανισμούς του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό τη μελέτη των ζητημάτων του φύλου, καθώς και την αντιμετώπιση των αναγκών και των προβλημάτων που προκύπτουν κατά την άσκηση πολιτικών ισότητας.

Μπορούν να απασχοληθούν:

- Σε εργασιακούς χώρους παροχής υπηρεσιών του δημοσίου, του ιδιωτικού τομέα και του τομέα της κοινωνικής οικονομίας.
- Στο χώρο της υγείας (κέντρα υγείας, κέντρα πρόληψης και απεξάρτησης, ιδρύματα, ασφαλιστικούς οργανισμούς).
- Στο χώρο της εκπαίδευσης δύναται να προσφέρουν διδακτικό έργο σε ποικίλα μαθησιακά αντικείμενα, τα οποία εντάσσονται στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών.
- Στην κρατική διοίκηση και την κοινωνική πολιτική που ασκούν τα διάφορα υπουργεία.
- Στο χώρο των φυλακών, των αναμορφωτικών ιδρυμάτων και των υπηρεσιών που αφορούν στη Δημόσια Τάξη.
- Ως σύμβουλοι σε πολιτισμικά, κοινωνικά ζητήματα διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο και στον χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Σε διεθνείς και ευρωπαϊκούς θεσμούς και οργανισμούς.
- Σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με διεθνή δράση.
- Σε τμήματα Διεθνών Σχέσεων υπηρεσιών του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Τα μαθήματα και οι λοιπές εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζονται ως εξής:

Οι μεταπτυχιακοί/ες φοιτητές/τριες του ΔΠΜΣ εξετάζονται σε έξι (6) συνολικά μαθήματα, επιλέγοντας τρία (3) από τα προσφερόμενα μαθήματα κάθε εξάμηνο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021*:

A' Εξάμηνο

* **Φύλο, Λόγος, Εξουσία**

* **Φύλο και Ζητήματα Επιστημολογίας και Μεθοδολογίας**

Φύλο και Βιοπολιτική: Θεωρίες για το Υποκείμενο και την Εξουσία

* **Φεμινιστική Θεωρία**

Φύλο, Ανάλυση Λόγου και Αφηγηματική Έρευνα

* **Δημόσιες Πολιτικές και Έμφυλες Σχέσεις**

* **Το Μεταναστευτικό Ζήτημα στην Ευρώπη: Πολιτισμική Ετερότητα, Φύλο και Πολιτική**

Πολιτική της Ετερότητας

B' Εξάμηνο

* **Υγεία, Σώμα, Φύλο: Ανθρωπολογικές Προσεγγίσεις**

Φύλο και Πολιτισμός

Φύλο, Διεθνικότητα, Ιδιότητα του Πολίτη

* **Φύλο και Αγορά Εργασίας**

* **Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Πολιτικών Ισότητας των Φύλων**

* **Το Φύλο στη Διεθνή Πολιτική: Θεωρία και Πράξη**

* **Φύλο και Ενοπλες Συγκρούσεις**

Η Θεωρία ως Πρακτική: Σχεδιασμός Έρευνας

Γ' εξάμηνο

Στο Γ' εξάμηνο σπουδών θα γίνεται η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας και η υποστήριξή της.

Το κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε δέκα (10) μονάδες ECTS (6 μαθήματα x 10 ECTS = 60 ECTS). Η διπλωματική εργασία αντιστοιχεί σε τριάντα (30) ECTS.

Γενικό σύνολο για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού προγράμματος: 90 ECTS.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Το ΔΜΠΣ συνεργάζεται με το Εργαστήριο Σπουδών Φύλου του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Α1. Προϋποθέσεις Εισαγωγής - Δικαιολογητικά

Στο ΔΠΜΣ γίνονται δεκτοί/ές πτυχιούχοι ΑΕΙ του εσωτερικού και του εξωτερικού, όπως και πτυχιούχοι ΤΕΙ όλων των ειδικοτήτων. Οι πτυχιούχοι του εξωτερικού γίνονται δεκτοί/ές υπό τον όρο να έχει αναγνωρισθεί το πτυχίο τους από το ΔΟΑΤΑΠ (πρώην ΔΙΚΑΤΣΑ) ως ισότιμο και αντίστοιχο.

Οι ενδιαφερόμενοι/ες υποψήφιοι/ες μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/ριες καλούνται να υποβάλουν τα εξής δικαιολογητικά:

Α. ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

1. Συμπληρωμένη αίτηση υποψηφιότητας στην οποία περιλαμβάνονται δύο προτεινόμενες συστάσεις (ονοματεπώνυμο και ιδιότητα). Οι συστάσεις μπορούν να γίνουν από διδάσκοντες/ουσες ΑΕΙ/ΤΕΙ ή /και ερευνητές/τριες κρατικού Ερευνητικού Ινστιτούτου ή Κέντρου (τουλάχιστον μία), ή και εργοδότες/τριες. Η φόρμα της αίτησης είναι διαθέσιμη παρακάτω (**Συνημμένο**)
2. Αντίγραφο Πτυχίου και αναγνώριση της ισοτιμίας από το ΔΟΑΤΑΠ αν πρόκειται για πτυχίο ξένου Πανεπιστημίου, αναλυτική βαθμολογία των προπτυχιακών μαθημάτων και γενικό βαθμό επίδοσης «Λίαν Καλώς» (6,5 και άνω), καθώς και το θέμα της πτυχιακής εργασίας, όπου αυτό είναι προαπαιτούμενο για την απόκτηση του πτυχίου.
3. Βιογραφικό σημείωμα και τυχόν δημοσιευμένο έργο ή ερευνητικές εργασίες, πέραν των εργασιών που απαιτούνται για τη διαδικασία εξέτασης συγκεκριμένων μαθημάτων. Στο βιογραφικό αναφέρονται επίσης ενδεχόμενα μαθήματα ή διαλέξεις (με χρονολογία) που έχει παρακολουθήσει ο/η υποψήφιος/α και άπτονται του αντικείμενου του ΔΠΜΣ. Μπορούν επίσης να συμπεριληφθούν και άλλες ασχολίες σχετιζόμενες με το αντικείμενο του ΔΠΜΣ.
4. Φωτοτυπία αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου.
5. Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 «ότι δεν είμαι εγγεγραμμένος/η σε άλλο ΠΜΣ άλλου Τμήματος Παν/μίου της ημεδαπής ή και αλλοδαπής».
6. Πιστοποιητικό επάρκειας στην ξένη γλώσσα.

Οι υποψήφιοι/ες απαιτείται να γνωρίζουν πολύ καλά μια ξένη γλώσσα, κατά προτίμηση την αγγλική. Η επάρκεια στην αγγλική ή άλλη γλώσσα πιστοποιείται με την υποβολή πτυχίου επιπέδου όχι κατώτερου του Γ1/C1 (πολύ καλά) σύμφωνα με τα κριτήρια τίτλων γλωσσομάθειας του ΑΣΕΠ. Μπορεί επίσης να πιστοποιηθεί από τίτλο σπουδών ξενόγλωσσου πανεπιστημίου, ο οποίος αποκτήθηκε μετά από διάρκεια φοίτησης τουλάχιστον ενός έτους.

Για τους/τις αλλοδαπούς/ές φοιτητές/ριες η επάρκεια της ελληνικής γλώσσας αποδεικνύεται με την υποβολή πτυχίου ή ανάλογου τίτλου σπουδών προερχόμενου από ίδρυμα σπουδών, ίδρυμα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ή παρακολούθησης επιτυχώς μαθημάτων δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης διάρκειας ενός (1) τουλάχιστον έτους.

Για τις περιπτώσεις 2, 4 και 6 αρκούν ευκρινή φωτοαντίγραφα των εγγράφων κατά την υποβολή της αίτησης. Όσοι/όσες επιτύχουν, θα κληθούν να προσκομίσουν επικυρωμένα αντίγραφα κατά την εγγραφή τους.

B) ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑΣ (personal Statement)

Πρόκειται για ένα κείμενο περίπου 600 λέξεων όπου ο/η υποψήφιος/α περιγράφει τους λόγους για τους οποίους ενδιαφέρεται να συμμετάσχει στο συγκεκριμένο ΔΠΜΣ, αναφέρει τυχόν σπουδές/επαγγελματική εμπειρία που συνδέονται με τα γνωστικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών, εστιάζει σε ερευνητικά ζητήματα που ενδεχομένως θα μελετήσει κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας και συμπεριλαμβάνει οτιδήποτε άλλο ο/η υποψήφιος/α κρίνει σημαντικό για τις μεταπτυχιακές του/της σπουδές

A2. Διαδικασία επιλογής

Για την αξιολόγηση των αιτήσεων εισαγωγής στο ΔΠΜΣ ορίζεται Τριμελής Επιτροπή Επιλογής από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (ΕΔΕ). Οι αιτήσεις αξιολογούνται πρώτα ως προς τα τυπικά προσόντα και τα δικαιολογητικά του/της υποψηφίου/ας. Εφόσον τεκμηριώνεται ότι ο/η υποψήφιος/α πληροί τα τυπικά κριτήρια, καλείται να λάβει μέρος σε συνέντευξη που διεξάγεται από την Επιτροπή Επιλογής.

Ο χρόνος και ο τρόπος της συνέντευξης καθώς και ο κατάλογος των υποψηφίων που θα προσκληθούν σε συνέντευξη ορίζεται από την ΕΔΕ και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου. Στη συνέντευξη, οι υποψήφιοι/υποψήφιες καλούνται να αναπτύξουν τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα και τις γνώσεις τους σε συνάρτηση με την αιτιολόγηση υποψηφιότητας που έχουν καταθέσει.

Ο τελικός κατάλογος των επιτυχόντων/επιτυχουσών, θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου. Η ενημέρωση σχετικά με τη διαδικασία αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των υποψηφίων.

Η βαρύτητα των εξετάσεων στην τελική αξιολόγηση προκύπτει ως εξής: ατομικός φάκελος 50% και συνέντευξη 50%. Με βάση το Μέσο Όρο (ΜΟ) βαθμολόγησης επιλέγονται οι πρώτοι/ες είκοσι (20) φοιτητές/τριες. Σε περίπτωση ισοβαθμίας με τον/την τελευταίο/α επιτυχόντα/ούσα, εισάγονται οι ισοβαθμήσαντες/σασες ως υπεράριθμοι/ες. Τον πίνακα επιτυχόντων συνοδεύει ο πίνακας επιλαχόντων κατά σειρά κατάταξης. Ο τελικός πίνακας επιτυχόντων επικυρώνεται από την ΕΔΕ και ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του ΔΠΜΣ. Επίσης αναρτάται στην κεντρική ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου.

Τα κριτήρια που συνεκτιμώνται για την επιλογή των υποψηφίων είναι: τα κίνητρά τους για τη σπουδή του φύλου, οι επιδόσεις τους όπως προκύπτουν από τη βαθμολογία στο πτυχίο, η τυχόν σχετική ερευνητική, επαγγελματική ή δημιουργική τους εμπειρία, οι συστατικές επιστολές, η κριτική τους ικανότητα και στοιχεία της γενικότερης παιδείας τους που προσδιορίζουν την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ΔΠΜΣ. Τα κριτήρια αυτά εξειδικεύονται περαιτέρω με απόφαση της ΕΔΕ μετά από πρόταση της Τριμελούς Επιτροπής Επιλογής.

Οι φοιτητές/τριες που γίνονται δεκτοί/ες στο ΔΠΜΣ υποχρεούνται να δηλώσουν στη Γραμματεία του ΔΠΜΣ, εντός καθορισμένης προθεσμίας, την πρόθεσή τους να εγγραφούν (δήλωση αποδοχής) στο ΔΠΜΣ και να παρακολουθήσουν τα μαθήματα το αμέσως επόμενο ακαδημαϊκό έτος.

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

B1. Μεταπτυχιακή φοίτηση και αξιολόγηση

Η έναρξη των μαθημάτων κατά εξάμηνο, ο χρόνος των εγγραφών και η εξεταστική περίοδος του ΔΠΜΣ αποφασίζονται από την ΕΔΕ και ανακοινώνονται από τη Γραμματεία του ΔΠΜΣ.

Το Πρόγραμμα Διδασκαλίας υλοποιείται μέσα σε δύο (2) διδακτικά εξάμηνα, ενώ κατά τη διάρκεια του τρίτου εξαμήνου εκπονείται και κατατίθεται η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία ειδίκευσης.

Εκτός από τα προσφερόμενα μαθήματα του ΔΠΜΣ οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν ένα (1) μάθημα ανά έτος από τα μαθήματα που προσφέρονται σε άλλα ΠΜΣ του Παντείου Πανεπιστημίου μετά από έγκριση της ΕΔΕ. Το μάθημα από άλλο ΠΜΣ που επιλέγουν οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να έχει τουλάχιστον τον ίδιο αριθμό πιστωτικών μονάδων ECTS με τα μαθήματα του ΔΠΜΣ και όταν ενσωματωθεί σε αυτά θα χρεώνεται με τις ίδιες πιστωτικές μονάδες που έχουν και τα άλλα μαθήματα του Προγράμματος. Αντιστοίχως, μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/ριες που παρακολουθούν άλλα ΠΜΣ του Παντείου Πανεπιστημίου, κατά προτεραιότητα οι φοιτητές/ριες που προέρχονται από τα συνεργαζόμενα Τμήματα, θα μπορούν να επιλέξουν ένα (1) μάθημα ανά εξάμηνο από τα μαθήματα που προσφέρονται στο ΔΠΜΣ. Εφόσον αξιολογηθούν επιτυχώς, θα τους χορηγούνται οι αντίστοιχες πιστωτικές μονάδες.

Στο τέλος του κάθε εξαμήνου γίνεται εξέταση όλων των προσφερόμενων σε αυτό μαθημάτων. Επαναληπτικές εξετάσεις των μαθημάτων γίνονται τον Σεπτέμβριο. Στη βαθμολογία του κάθε μαθήματος μπορεί να συνυπολογίζονται εργασίες ή άλλα στοιχεία, κατά την κρίση του/της υπεύθυνου/ης. Προβιβάσιμος βαθμός για τα μαθήματα του ΔΠΜΣ είναι το πέντε (5).

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών/τριών του ΔΠΜΣ για τα μαθήματα του Α' και Β' εξαμήνου επιλέγεται από τον/την υπεύθυνο/η του μαθήματος. Επιτρέπεται η επανεξέταση στην περίοδο του Σεπτεμβρίου έως δύο (2) μαθημάτων – ένα (1) ανά εξάμηνο – στα οποία ο/η φοιτητής/τρια έχει αποτύχει. Ο τρόπος επανεξέτασης του κάθε μαθήματος καθορίζεται από τον/την υπεύθυνο/η του μαθήματος.

Ο/η φοιτητής/τρια χάνει την ιδιότητά του/της και διαγράφεται από το ΔΠΜΣ μετά από απόφαση της ΕΔΕ, εφόσον δεν επιτύχει σε όλα τα μαθήματα του Α' και Β' εξαμήνου μετά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου ή δεν προσέλθει σε αυτή. Σε περίπτωση παράβασης των πνευματικών δικαιωμάτων (λογοκλοπή), ο/η φοιτητής/τρια διαγράφεται μετά από εισήγηση του/της υπεύθυνου/ης του μαθήματος και με απόφαση της ΕΔΕ.

Η μη συμμετοχή στις γραπτές εξετάσεις ή η εκπρόθεσμη υποβολή εργασιών δεν επιτρέπονται παρά μόνο εάν συντρέχει σοβαρός λόγος υγείας πιστοποιούμενος από Δημόσιο Νοσοκομείο. Στις περιπτώσεις αυτές δίδεται σχετική άδεια από την ΕΔΕ του ΔΠΜΣ, κατόπιν συνεννόησης με τους/τις υπεύθυνους/ες των υπό εξέταση μαθημάτων.

Ο/Η φοιτητής/τρια υποχρεούται να δηλώνει τα μαθήματα που θα παρακολουθήσει κάθε εξάμηνο σύμφωνα με τις διαδικασίες και ημερομηνίες υποβολής που ανακοινώνονται από τη Γραμματεία του ΔΠΜΣ κατά την έναρξη του κάθε εξαμήνου.

Σε περίπτωση που ο/η φοιτητής/τρια δεν υποβάλει αίτηση επιλογής μαθημάτων, διαγράφεται από το ΔΠΜΣ μετά από εισήγηση του/της Διευθυντή/ριας του Προγράμματος Σπουδών και απόφαση της ΕΔΕ.

Οι αλλαγές δήλωσης μαθημάτων επιτρέπονται μέχρι και τη δεύτερη βδομάδα μαθημάτων.

Τα αποτελέσματα των εξετάσεων κάθε εξεταστικής περιόδου ανακοινώνονται από τους/τις διδάσκοντες/ουσες των αντίστοιχων μαθημάτων στη Γραμματεία του ΔΠΜΣ.

B2. Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας

Για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ), κάθε μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια υποχρεούται να εκπονήσει μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, η έκταση της οποίας θα φθάνει τουλάχιστον τις 18.000 λέξεις και δε θα ξεπερνά τις 20.000 λέξεις (εκτός παραρτημάτων και βιβλιογραφίας). Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία συγγράφεται στην ελληνική γλώσσα.

Κάθε φοιτητής/τρια υποβάλλει το αργότερο πριν από το τέλος της εξεταστικής περιόδου του εαρινού (Β') εξαμήνου γραπτή Πρόταση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας σε συνεργασία με ένα μέλος ΔΕΠ που ορίζεται ως επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια. Το θέμα της εργασίας εγκρίνεται από την ΕΔΕ και πρέπει να είναι εξειδικευμένο και πρωτότυπο, ώστε να επιτρέπει τη σύνταξη ερευνητικής μελέτης που να αποδεικνύει ότι ο/η φοιτητής/τρια έχει επαρκή γνώση και κριτική αντίληψη των ζητημάτων της ερευνητικής περιοχής στην οποία αναφέρεται το θέμα του.

Με τον ορισμό του/της επιβλέποντα/ουσας της διπλωματικής από την ΕΔΕ οριστικοποιείται ο τίτλος της διπλωματικής εργασίας και ορίζονται τα μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής. Για τροποποίηση ή αλλαγή του τίτλου ή του θέματος της διπλωματικής απαιτείται αίτηση του φοιτητή/τριας και του/της επιβλέποντα/ουσας στον/στην Διευθυντή/ρια, ο/η οποίος/α αποφασίζει αν πρόκειται για απλή τροποποίηση του τίτλου, οπότε μπορεί να δώσει ο/η ίδιος/α την άδεια για την τροποποίηση, ή για αλλαγή θέματος, οπότε αναπέμπει την απόφαση στην ΕΔΕ του ΔΠΜΣ.

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία αξιολογείται από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή. Η υποστήριξη των διπλωματικών εργασιών γίνεται τον Ιανουάριο του Γ' εξαμήνου. Οι προς υποστήριξη διπλωματικές εργασίες θα πρέπει να έχουν κατατεθεί στη Γραμματεία του ΔΠΜΣ σε πέντε (5) έντυπα αντίτυπα το αργότερο μέχρι 10 Ιανουαρίου.

Σε εξαιρετικές μόνον περιπτώσεις, μετά από έγκριση της ΕΔΕ, μπορεί να επιτραπεί η παράταση της υποστήριξης έως και τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Κατά συνέπεια, η τελική ημερομηνία υποβολής της διπλωματικής εργασίας δεν μπορεί να ξεπεράσει την 31η Μαΐου του δεύτερου ακαδημαϊκού έτους του ΔΠΜΣ. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του χρονικού ορίου η Γραμματεία του ΔΠΜΣ ενημερώνει τον/την Διευθυντή/ρια, ο/η οποίος/α εξετάζει την πιθανότητα διαγραφής της/του φοιτητή/ριας από το ΔΠΜΣ. Αν ο/η φοιτητής/τρια αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας (πιστοποιούμενα από Δημόσιο Νοσοκομείο) συζητείται η περίπτωση του/της από την ΕΔΕ η οποία και αποφαινεται τελικά, μετά από γραπτή εισήγηση του/της επιβλέποντος/ουσας.

Η υποστήριξη των διπλωματικών εργασιών είναι προφορική και γίνεται δημόσια ενώπιον της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής, ή και άλλων ενδιαφερόμενων (ΕΔΕ του ΔΠΜΣ, μέλη ΔΕΠ των συνεργαζόμενων ή άλλων Τμημάτων, μεταπτυχιακοί/κές φοιτητές/τριες).

Ο βαθμός της διπλωματικής εργασίας προκύπτει από τον μέσο όρο της βαθμολόγησης που το κάθε μέλος της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής αξιολόγησε την εργασία (ως γραπτή δοκιμασία και ως προφορική υποστήριξη).

Οι εξεταστές μπορούν να υποδείξουν διορθώσεις που ο/η φοιτητής/τρια υποχρεούται να ενσωματώσει στην εργασία. Η πιστοποίηση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας διόρθωσης γίνεται από τον/ην επιβλέποντα/ουσα.

Το ΜΔΕ απονέμεται στους/τις φοιτητές/τριες που έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς τα προβλεπόμενα μαθήματα και έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία. Η βαθμολογία του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης προσδιορίζεται ως σταθμικός μέσος όρος του 60% της μέσης βαθμολογίας των μαθημάτων όλων των εξαμήνων (Α'+Β') και του 40% του βαθμού που απονέμεται από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή στην διπλωματική εργασία του/της υποψηφίου/φίας.

Ο βαθμός που απονέμεται είναι Άριστα: 8,5-10, Λίαν Καλώς: 8,49 έως 6,50 και Καλώς: 6,49 έως 5. Αν η προφορική υποστήριξη ή το περιεχόμενο της διπλωματικής δεν θεωρηθούν ικανοποιητικά για να δοθεί προβιβάσιμος βαθμός (5 και άνω), ο/η υποψήφιος/α απορρίπτεται και διαγράφεται από το ΔΠΜΣ χωρίς να του/της αποδοθεί κανένας τίτλος σπουδών.

Εφόσον ο/η φοιτητής/τρια έχει ολοκληρώσει όλες τις ακαδημαϊκές και διοικητικές υποχρεώσεις του/της, μπορεί να ζητήσει από τη Γραμματεία του ΔΠΜΣ Πιστοποιητικό Αποφοίτησης. Το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης αποδίδεται στους/τις αποφοίτους σε ειδική τελετή ορκωμοσίας. Στους/στις φοιτητές/τριες του ΔΠΜΣ χορηγείται, μετά από αίτησή τους, βεβαίωση στην οποία εμφανίζεται η αναλυτική βαθμολογία στα μαθήματα που επέλεξαν και στην μεταπτυχιακή εργασία, όπως και η τυχόν παρακολούθηση πρόσθετων μαθημάτων του ΔΠΜΣ. Σε όσους/ες μεταπτυχιακούς/ες φοιτητές/τριες συμμετείχαν ανελλιπώς στο Πρόγραμμα αλλά δεν συμπληρώνουν τις προϋποθέσεις για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης χορηγείται Βεβαίωση Παρακολούθησης του Προγράμματος.

B3. Αναστολή φοίτησης

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες μπορούν να καταθέσουν γραπτή αίτηση αναστολής φοίτησης, επαρκώς αιτιολογημένη, στη Συντονιστική Επιτροπή του ΔΠΜΣ, εφόσον συντρέχουν σοβαροί λόγοι. Επί των αιτημάτων αναστολής και της διάρκειάς της αποφασίζει η ΕΔΕ, μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής.

B4. Διαγραφή από το ΠΜΣ

Η διαγραφή φοιτητή/τριας από το ΔΠΜΣ πραγματοποιείται μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής, η οποία διαπιστώνει ότι συντρέχει ένας από τους λόγους που προαναφέρονται στον Εσωτερικό Κανονισμό του ΔΠΜΣ. Η απόφαση λαμβάνεται από τη Ειδική Διατμηματική Επιτροπή και κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο με τη φροντίδα της Γραμματείας του ΔΠΜΣ.

Δ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΦΥΛΟ, ΛΟΓΟΣ, ΕΞΟΥΣΙΑ

Διδάσκουσα: Αλεξάνδρα Χαλκιά

Σε αυτό το μεταπτυχιακό μάθημα μελετάται το κοινωνικό πεδίο όπως καθορίζεται από τη συνάρτηση του φύλου, του λόγου (discourse) και της εξουσίας. Αντικείμενο του μαθήματος είναι οι σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις όσον αφορά την κοινωνική ανισότητα με κεντρικούς άξονες ανάλυσης τις έννοιες του φύλου και του λόγου.

Διερευνάται η έννοια του ενσώματου υποκειμένου με ειδική εστίαση στο σύγχρονο προβληματισμό για την κοινωνική παραγωγή του φύλου, της σεξουαλικότητας και άλλων πτυχών της ταυτότητας στα πλαίσια ποικίλων πολιτισμικών πεδίων. Θεματικές Ενότητες: Το φύλο ως προϊόν λόγου, Το διπολικό στατικό σύστημα της ετεροκανονικότητας, Μεταδομιστικές εννοιολογήσεις της εξουσίας, Το κοινωνικό σώμα, Σεξουαλικότητες.

Στόχος του μαθήματος είναι η διαμόρφωση ενός ευέλικτου αλλά και σύνθετου θεωρητικού πλαισίου για την καλύτερη ανάλυση των τρόπων με τους οποίους διαμορφώνεται το έμφυλο υποκείμενο που είναι τοποθετημένο σε σχέσεις εξουσίας, συχνά ρευστές, διαμορφωμένες από την εθν(ο)τικότητα, τη φυλή, τη θρησκεία, την κοινωνική τάξη και τη σεξουαλικότητα.

Η εστίαση στο ρόλο που παίζει η κοινωνική θεωρία στην έρευνα των πολύπλοκων διαστάσεων της ανισότητας προκύπτει διαμέσου της ανάλυσης πολιτισμικών κειμένων στα οποία συμπεριλαμβάνονται τόσο εμπειρικές επιστημονικές έρευνες, όσο και άλλες κειμενικές αναπαραστάσεις του φύλου (διαφημίσεις, κινηματογράφος, ειδήσεις, πολιτικές δηλώσεις κ.α.).

Η εξέταση στο μάθημα γίνεται γραπτώς. Επίσης, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου απαιτείται η προφορική παρουσίαση άρθρων από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες..

Η ύλη του μαθήματος είναι οι ορισμένες στο μάθημα ενότητες από τα βιβλία: *Η μικροφυσική της εξουσίας*, του Μισέλ Φουκώ, εκδόσεις ύψιλον, 1989, *Έμφυλες βιαιότητες: εξουσία, λόγος, υποκειμενικότητες*, της Αλεξάνδρας Χαλκιά, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2011, *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα: ΛΟΑΤΚ πολιτικές στην Ελλάδα*, Αποστολέλλη, Άννα, Χαλκιά, Αλεξάνδρα, επιμ., εκδόσεις Πλέθρον, 2012. Μέρος της ύλης αποτελούν επίσης τόσο οι εισηγήσεις όσο και η συζήτηση, τα κείμενα που παρουσιάζουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, καθώς και ενδεχόμενη προβολή ταινιών.

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Δρ. Αγγελική Μητροπούλου, Διδάσκουσα ΕΣΠΑ

Ποια είναι η συνεισφορά της έννοιας του φύλου στην ιστορία και την εξέλιξη των ανθρωπιστικών επιστημών; Με ποιον τρόπο η φεμινιστική κριτική κατάφερε επιστημολογικά και μεθοδολογικά πλήγματα στα θεωρούμενα «αντικειμενικά» προτάγματα των θετικών, αλλά και των ανθρωπιστικών επιστημών; Με ποιον τρόπο η ανάδειξη του έμφυλου υποκειμένου ως αναλυτικού αντικειμένου συνέβαλε στη διαμόρφωση ενός πλαισίου αναλυτικής αλλά και πολιτικής ανατροπής των αποκλεισμών και της απαξίωσης που βίωσαν όσοι/όσες δεν ταίριαζαν στις εκάστοτε εμπεδωμένες νόρμες του φύλου;

Στο μάθημα αυτό, θα εμβαθύνουμε στα κομβικά επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα, τα οποία ανεδείχθησαν πρωτογενώς ή/και αναλύθηκαν περαιτέρω χάρη στον φεμινιστικό λόγο και έχουν σήμερα καταστεί αξιωματικοί όροι της αναστοχαστικής επιστημονικής ανάλυσης. Πιο αναλυτικά, θα εμβαθύνουμε:

- στον τρόπο με τον οποίο από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 η φεμινιστική κριτική στις θετικές επιστήμες, αλλά και στις εθνοκεντρικές εθνογραφίες της εξελικτικής παράδοσης ανέδειξε την ανδροκρατική, λευκή, βιολογική, ντετερμινιστική γνώση που συνιστούσε τον αυτοματοποιημένο πυρήνα της επιστημονικής πρακτικής, καταδεικνύοντας παράλληλα την αποσιώπηση των γυναικών ως υποκειμένων αλλά και αντικειμένων της ανθρωπολογικής έρευνας,
- στον τρόπο με τον οποίο η στροφή της φεμινιστικής αναλυτικής προσοχής στο γυναικείο υποκείμενο κατά την δεκαετίες του 1970 και 1980 ανέδειξε τα έμφυλα, ταξικά, φυλετικά στερεότυπα που επικρατούσαν ως επιστημονικοί αυτοματισμοί και αναπαρήγαγαν τα αναλυτικά δίπολα *γυναίκα/άνδρας*, *εντός/εκτός*, *έμφυτο/επίκτητο*, *φύση/πολιτισμός*, φυσικοποιώντας την ανδρική αναλυτική, αλλά και κοινωνική δύναμη και εξουσία επί των γυναικών,
- στον τρόπο που από τα τέλη της δεκαετίας του '80 και μετά η φεμινιστική κριτική πρωτοστατεί στην αναπλαισίωση της κοινωνικής θεωρίας και μεθοδολογίας ανάγοντας την «αντικειμενικότητα», τη «βιολογία», το «φύλο», την «ταυτότητα», την «ετερότητα», την «πρόοδο», την «κανονικότητα» και εν τέλει το «υποκείμενο» σε πολιτισμικές κατασκευές και επιτελέσεις, υπάγοντάς τες ανεπιστρεπτί στην διαδικασία της αναστοχαστικής ανάλυσης,
- στον τρόπο με τον οποίο η φεμινιστική θεωρία ανέδειξε τη δυνατότητα του κοινωνικού υποκειμένου να αντιστέκεται κατά το δυνατόν στις ιζηματοποιημένες σχέσεις δύναμης και εξουσίας, αλλά και ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο η φεμινιστική θεωρία της παραστασιακής επιτέλεσης ή επιτελεστικότητας επέτρεψε να διαφανεί η πολιτική δυνατότητα ανατροπής των φυσικοποιημένων καθεστώτων διανοητότητας που συμπυκνώνουν την εκάστοτε πολιτισμική εμπειρία του έμφυλου υποκειμένου,
- στον τρόπο με τον οποίο ο σύγχρονος φεμινιστικός λόγος περί βιοεξουσίας/βιοτεχνολογίας κατέδειξε την στοχευμένη απόπειρα των φιλελεύθερων, αγοραίων κέντρων βιοπολιτικής και τεχνο-εξουσίας να αναδιαμορφώσουν προς όφελός τους τις εννοιολογήσεις όχι μόνο της βιολογίας, της υγείας, και της κανονικότητας, αλλά υπό μία έννοια της ίδιας της ζωής και του θανάτου,
- τέλος, στον τρόπο που η φεμινιστική θεωρία ασπάσθηκε, αλλά και προώθησε την ανάγκη της ενσώματης παρουσίας και εμπλοκής της ερευνήτριας στο πεδίο της έρευνας, αλλά και την ανάγκη ανάπτυξης σχέσεων οικειότητας/ενσυναίσθησης με τα υποκείμενα της έρευνας ώστε να διαφανεί περαιτέρω μέσα από την ίδια την εθνογραφική μεθοδολογία η ομόκεντρη σχέση μεθόδου και θεωρίας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Αθανασίου Α., 2011, *Βιοκοινωνικότητες. Θεωρήσεις στην Ανθρωπολογία της Υγείας*, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος

Αθανασίου Α., 2007, *Ζωή Στο Όριο: Δοκίμια για το Σώμα, το Φύλο και τη Βιοπολιτική*, Αθήνα: Εκδόσεις Εκκρεμές

Αθανασίου Α., 2006, *Φεμινιστική Θεωρία και Πολιτισμική Κριτική*, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος

Alcoff, L., Potter, E. (eds), 1993, *Feminist Epistemologies*. New York: Routledge

- Αστρινάκη Ρ., Χαντζαρούλα Π., Αθανασίου Α., 2011, *Μελέτες για το Φύλο στην Ανθρωπολογία και την Ιστορία*, επιμ. Β. Καντσά, Β. Μουτάφη, Παπαταξιάρχης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Bourdieu P., 2006 [1980], *Η Αίσθηση της Πρακτικής*, Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Butler J., 2009 [1990], *Αναταραχή Φύλου. Ο Φεμινισμός και η Ανατροπή της Ταυτότητας*, Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια
- Butler J., 2008 [1993], *Σώματα με Σημασία: Οριοθετήσεις του Φύλου στο Λόγο*, Αθήνα: Εκδόσεις Εκκρεμές
- Γιαννακόπουλος, Κ. 2001. «Ανδρική Ταυτότητα, σώμα και ομόφυλες σχέσεις», στο Σ. Δημητρίου (επιμ.), *Ανθρωπολογία των φύλων*, σσ. 161-187. Αθήνα: Σαββάλας
- Foucault M., 2000 [1994], «The Ethics of the Concern for Self as a Practice of Freedom» in Rabinow P. (ed) *Michel Foucault Ethics*, Penguin Books, (281-301)
- Haraway D. 2014 [1991] *Ανθρωποειδή Κυβόργια και Γυναίκες. Η επανεπινοήση της φύσης*. Αθήνα Αλεξάνδρεια (κεφ. 8, 10)
- Laqueur T. 2003 [1990] *Κατασκευάζοντας το φύλο. Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους έως τον Φρόιντ*, Αθήνα: Πολύτροπον (κεφ. 3, 4).
- Mahmood S. 2005, *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*. Princeton: Princeton University Press
- Μακρυνιώτη Δ., 2004, *Τα Όρια του Σώματος. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Αθήνα, Νήσος
- Merleau-Ponty M., 2004 (1945), «Το Σώμα ως Αντικείμενο και η Μηχανιστική Φυσιολογία» στο Δήμητρα Μακρυνιώτη *Τα Όρια του Σώματος. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Αθήνα, Νήσος (11-76)
- Μπακαλάκη Α. 1994. «Από την ανθρωπολογία των γυναικών στην ανθρωπολογία των φύλων.» Στο *Ανθρωπολογία, γυναίκες και φύλο*, του/της Συλλογικό. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια
- Ortner S. 1996 “So, Is Female to Male as Nature is to Culture?” In *Making Gender*. Boston: Beacon Press, (173- 180)
- Παπαταξιάρχης Ε., 1992, «Εισαγωγή. Από τη σκοπιά του φύλου. Ανθρωπολογικές θεωρήσεις της σύγχρονης Ελλάδας.» Στο *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*, του/της Συλλογικό. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- Rabinow P., 2007, *Anthropological Observation and Self-Transformation* in Biehl J., Good B. and Kleinman A. (eds) *Subjectivity*, University of California Press, (98-118)
- Sahlins M., 1997 [1976], *Χρήσεις και καταχρήσεις της βιολογίας: Μια ανθρωπολογική κριτική της κοινωνιοβιολογίας*, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, εισαγωγή Α. Μπακαλάκη, Αλεξάνδρεια 1997 [1976]

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ

Διδάσκουσα: Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

Στο πλαίσιο αυτού του σεμιναρίου, εξετάζονται οι πολιτισμικές, ιστορικές και πολιτικές διαστάσεις της υποκειμενοποίησης, της εξουσίας, του λόγου, του πολιτικού και του ανθρώπινου. Ειδικότερα, διερευνώνται οι τρόποι με τους οποίους στα πεδία του φύλου και της βιοπολιτικής η ετερότητα επιτελείται ως αντινομική προς την ηγεμονική οικουμενική (ανδρική, λευκή, αστική, σωματικά ικανή) επικράτεια της «ανθρώπινης εμπειρίας». Σε αντίθεση με την οντολογική πρόσληψη της έννοιας της «ανθρώπινης ζωής», και τις οικουμενιστικές προϊδεάσεις της, ζητούμενο είναι η κριτική κατάδειξη της κανονικότητας που θεμελιώνει οντολογικά και νομιμοποιεί πολιτικά την εννόηση του ανθρώπινου με γνώμονα κυρίαρχα ηθικο-κοινωνικά πρότυπα και σχέσεις εξουσίας.

Εξετάζονται οι πολλαπλές αντινομίες και ανισότητες -έμφυλες, εθνικές, ταξικές, αποικιοκρατικές και νεο-αποικιοκρατικές- που διέπουν το πολιτικό στη σημερινή παγκόσμια συνθήκη. Αναλύεται πώς οι εμπειρίες της ταύτισης και της ετεροποίησης διέπονται από έμφυλες, ταξικές, γεωπολιτικές, φυλετικές, αποικιοκρατικές και οριενταλιστικές σχέσεις κυριαρχίας, πώς τα προνόμια και οι αποκλεισμοί του φύλου, της σεξουαλικότητας, της φυλής, της εθνότητας, της κοινωνικής τάξης και της σωματικής αρτιμέλειας, δομούν τον κανονιστικό ορισμό της ανθρώπινης ιδιότητας.

Συζητούνται κομβικά ζητήματα της φεμινιστικής θεωρίας, όπως: λόγος και ενσώματη υποκειμενικότητα, θεμελίωση του κανονικού στην προδηλότητα του «φυσικού» και του «αυτονόητου», σχέσεις εξουσίας και εμπρόθετη δράση, κριτική στη δυτικοκεντρική φιλελεύθερη οντολογία του υποκειμένου. Στο επίκεντρο αυτών των αναζητήσεων βρίσκεται ο προβληματισμός γύρω από την πολιτική της ταυτότητας και την πολιτική της αποδόμησής της. Στις θεματικές του σεμιναρίου περιλαμβάνονται: το φύλο ως επιτελεστική συνθήκη λόγου/εξουσίας, οι συναρθρώσεις του φύλου και της βιοπολιτικής ως πεδίων υποκειμενοποίησης και εξουσίας, οι ταξικές και αποικιακές/μετααποικιακές συνθήκες, η κοινωνική οδύνη και η αντίσταση. Το θεωρητικό πλαίσιο του σεμιναρίου διαμορφώνεται από τις ευρύτερες επιστημολογικές αναζητήσεις που σηματοδοτούν έναν πολυφωνικό διεπιστημονικό διάλογο μεταξύ ανθρωπολογικής θεωρίας, φεμινιστικής θεωρίας, queer θεωρίας, ψυχαναλυτικής θεωρίας, θεωριών του σώματος και της βιοπολιτικής, μετααποικιακών σπουδών και πολιτισμικής κριτικής.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αθηνά Αθανασίου, *Ζωή στο όριο: Δοκίμια για το Σώμα, το Φύλο και τη Βιοπολιτική*. Αθήνα: Εκκρεμές, 2011.

Giorgio Agamben, *Homo Sacer: Κυρίαρχη Εξουσία και Γυμνή Ζωή*. Μτφρ. Π. Τσιαμούρας, επιμέλεια-επίμετρο Γιάννης Σταυρακάκης. Αθήνα: Scripta, 2005 [1995].

Judith Butler, *Αναταραχή Φύλου: Ο Φεμινισμός και η Ανατροπή της Ταυτότητας*, μτφρ. Γιώργος Καράμπελας, εισαγωγή και επιστημονική επιμέλεια Βενετία Καντσά, επίμετρο Αθηνά Αθανασίου. Αθήνα: Αλεξάνδρεια 2009 [1990].

Michel Foucault, *Ιστορία της Σεξουαλικότητας*, τόμ. 1, Η δίψα της γνώσης, μτφρ. Γ. Ροζάκη, Αθήνα: Ράππα 1982.

Ann Laura Stoler, *Race and the Education of Desire*. Ντάραμ: Duke University Press, 1995.

ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Διδάσκουσα: Αθηνά Αθανασίου, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Το σεμινάριο διερευνά τη δυναμική πολλαπλότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη φεμινιστική θεωρία στο πλαίσιο διαφόρων πεδίων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Εξετάζονται οι επιστημολογικές διαδρομές και οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που έχουν διαμορφώσει ιστορικά τη φεμινιστική θεωρία ως ορίζοντα κριτικής σκέψης, πράξης, φαντασίας και επιθυμίας.

Έμφαση δίνεται στη διερεύνηση των συζητήσεων και των αναζητήσεων που σημαδεύουν τους *φεμινισμούς* των δύο τελευταίων δεκαετιών του εικοστού αιώνα μέχρι σήμερα. Αναδεικνύεται η πολιτική βαρύτητα ερωτημάτων που παραμένουν αμφιλεγόμενες ζώνες της θεωρίας και της πολιτικής του φεμινισμού, όπως: Σε ποιο βαθμό ο φεμινισμός ορίζεται σε σχέση με τις «γυναίκες»; Πώς ορίζεται ιστορικά αυτό του συλλογικό υποκείμενο -με τι δυνατότητες, με τι κόστος, και μέσω ποιων παραδοχών ή/και αποκλεισμών; Πώς ο φεμινισμός αξιοποιεί κριτικά τη διαθεματική συνθετότητα του «εμείς» το οποίο επικαλείται; Αν η κατηγορία «γυναίκες» συγκροτείται ως ετερότητα αντινομική προς την ηγεμονική (ετεροπατριαρχική, εθνική, λευκή, αστική) επικράτεια της ανθρώπινης εμπειρίας, ωστόσο δεν συγκροτείται ως τέτοια με τρόπο ομοιογενή και ομοιόμορφο. Αναλύεται πώς τα προνόμια του φύλου, σε άρρηκτη σχέση με τα προνόμια της φυλής, του έθνους, της σεξουαλικότητας, της κοινωνικής τάξης και της αρτιμέλειας, δομούν τον κανονιστικό ορισμό της ανθρώπινης ιδιότητας.

Συζητιούνται κομβικά ζητήματα της φεμινιστικής θεωρίας, όπως: ενσώματη υποκειμενικότητα, θεσιακότητα, τοποθετημένη γνώση/γνώση από θέση, σχέσεις εξουσίας και εμπρόθετη δράση, ισότητα και διαφορά, ταυτότητα και ετερότητα, εμπειρία, συν-αίσθημα, ευαλωτότητα, μεταδομιστική κριτική στη δυτικοκεντρική φιλελεύθερη οντολογία του υποκειμένου. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται οι διαδρομές που οδηγούν στην queer θεωρία της έμφυλης επιτελεστικότητας και στις διαθεματικές κριτικές και αντιστάσεις στον σεξισμό, την ομοφοβία/τρανσφοβία, τον φυλετικό ρατσισμό, την αναπηροφοβία και την οικονομική εκμετάλλευση. Έτσι, το σεμινάριο κινητοποιεί και κινητοποιείται από έναν πολυφωνικό διάλογο μεταξύ φεμινιστικής θεωρίας, queer θεωρίας, μετααποικιακής/αντι-αποικιακής κριτικής, κριτικής θεωρίας της φυλής (critical race theory) και σπουδών αναπηρίας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ειρήνη Αβραμοπούλου (επιμ.), *Το Συν-αίσθημα στο Πολιτικό: Υποκειμενικότητες, Εξουσίες και Ανισότητες στο Σύγχρονο Κόσμο*. Αθήνα: νήσος, 2018.

Αθηνά Αθανασίου, *Ζωή στο Όριο: Δοκίμια για το Σώμα, το Φύλο και τη Βιοπολιτική*. Αθήνα: Εκκρεμές, 2011.

Ελένη Βαρίκα, *Με Διαφορετικό Πρόσωπο: Φύλο, Διαφορά και Οικουμενικότητα*. Αθήνα: Κατάρτι, 2000.

Rosi Braidotti, *Νομαδικά Υποκείμενα: Ενσωματότητα και Έμφυλη Διαφορά στη Σύγχρονη Φεμινιστική Θεωρία*, μτφρ. Ουρανία Τσιάκαλου, Αγγελική Σηφάκη. Αθήνα: Νήσος, 2014.

Judith Butler, *Σώματα με Σημασία: Οριοθετήσεις του 'Φύλου' στο Λόγο*, μτφρ. Πελαγία Μαρκέτου, επιμ. και εισαγωγή Αθηνά Αθανασίου. Αθήνα: Εκκρεμές, 2008.

Robert McRuer (ed.), *Crip Theory: Cultural Signs of Queerness and Disability*. NY: New York University Press, 2006.

Έλενα Τζελέπη (επιμ.), *Αντινομίες της Αντιγόνης: Κριτικές Θεωρήσεις του Πολιτικού*. Αθήνα: Εκκρεμές, 2014.

Harvey Young, *Embodying Black Experience: Stillness, Critical Memory, and the Black Body*. University of Michigan Press, 2010.

ΦΥΛΟ, ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

Η φεμινιστική έρευνα, από το 1970 και μετά, έχει διανύσει αρκετές 'στροφές', παρακολουθώντας ευρύτερα θεωρητικά και επιστημολογικά ρεύματα στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Η διαδρομή αυτή μας έχει τροφοδοτήσει, ως κοινωνικούς επιστήμονες, με εννοιολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία που μας επιτρέπουν να εμβαθύνουμε τον απαραίτητο προβληματισμό γύρω από τα επιστημολογικά και πολιτικά ζητήματα που προσδιορίζουν την παραγωγή γνώσης στην κοινωνική έρευνα.

Στο πεδίο της ποιοτικής κοινωνικής έρευνας, στον οποίο έχει συμβάλει σημαντικά, η φεμινιστική έρευνα έχει εστιάσει προνομιακά σε μαρτυρίες γυναικών και έχει επιδιώξει να αναδείξει, συγχρονικά και ιστορικά, την 'εμπειρία', τη 'διαφορετικότητα', την 'ενσώματη υποκειμενικότητα' και το 'χώρο', μεταξύ άλλων, ως αντικείμενα μελέτης. Στο βαθμό που η προσωπική μαρτυρία κατέχει εξέχουσα θέση στη φεμινιστική έρευνα, η αφηγηματική ανάλυση είναι σημαντικό μεθοδολογικό εργαλείο, το οποίο και θα μας απασχολήσει ειδικότερα στο μάθημα αυτό.

Το μάθημα χαρτογραφεί πώς αναπτύσσεται η σύγχρονη φεμινιστική έρευνα, ποιά ερωτήματα και ποιούς στόχους θέτει, ποιές φιλοσοφικές και θεωρητικές παραδόσεις αξιοποιεί ή αμφισβητεί, ποιές μεθοδολογικές προσεγγίσεις επεξεργάζεται και τι είδους σχέσεις επιδιώκει να καταλύσει. Ειδικότερα, εστιάζει σε φεμινιστικές μελέτες από το πεδίο της ποιοτικής κοινωνικής έρευνας που αξιοποιούν το έργο στοχαστών, όπως ο Μισέλ Φουκώ, η Τζούντιθ Μπάτλερ και ο Ζυλ Ντελέζ, που έχουν συγκεντρώσει μεγάλο ενδιαφέρον στο πλαίσιο της αφηγηματικής αναλυτικής προσέγγισης.

Αξιολόγηση μαθήματος: συμμετοχή (20%), ατομική παρουσίαση (30%), τελική εργασία (50%).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Andrews, Molly, Squire, Corinne & Tamboukou, Maria (Eds.) (2013) *Doing Narrative Research*. 2nd edition. London: Sage.

Hesse-Biber, Sharlene Nagy (Ed.) (2012) *The Handbook of Feminist Research. Theory and Praxis*. London and New York: Sage.

Ιγγλέση, Χ. (Επιμ.) (2001) *Ο αναστοχασμός στη φεμινιστική έρευνα. Σκιαγράφηση μιας αμφίθυμης σχέσης*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Tamboukou, M., Livholts, M. (2015), *Discourse and Narrative Methods: Theoretical Departures, Analytical Strategies and Situated Writings*. London: Sage.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΦΥΛΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Διδάσκουσα: Μαριάννα Ψύλλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού (με η συμμετοχή της Δρ. Δήμητρας Παπαδοπούλου και της Δρ. Αύρας Βαζαίου).

Η προβληματική γύρω από τις Δημόσιες Πολιτικές συνδυαστικά με το επικοινωνιακό πεδίο συνιστά μια πρόκληση στο πλαίσιο της σύγχρονης ελληνικής πραγματικότητας, ανοίγοντας τον διάλογο στο ευρύτερο πλαίσιο της Πολιτικής Επικοινωνίας με κεντρικούς άξονες αναφοράς, το *δημόσιο χώρο*, τη *γένεση της δημόσιας δράσης* και τους *δράντες* που παρεμβαίνουν στην ανάδειξη των δημόσιων προβλημάτων και τον καθορισμό των δημόσιων πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στη διερεύνηση των δημόσιων πολιτικών, όπου εμβαθύνουμε στην έννοια και την πρακτική της δημόσιας δράσης, κάτω από την επήρεια πολλαπλών νέων παραγόντων όπως τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η υπερεθνοποίηση και μια πληθώρα άλλων συνιστωσών.

Το κοινωνικό φύλο προβάλλει ως μια παράμετρος που επιθυμεί να αποδώσει μια νέα διάσταση στο πολιτικό, είτε αυτό αφορά την άμεση πρακτική στον πολιτικό στίβο, στους θεσμούς, ακόμα και στην ίδια την ιδιωτική σφαίρα-στην αλληλεπίδραση της με τη δημόσια σφαίρα-είτε αφορά ζητήματα που σχετίζονται με το ερμηνευτικό πλαίσιο, ζητήματα αναπαραστάσεων, όπως αυτά προκύπτουν από τη λειτουργία της διαμεσολαβημένης σφαίρας στο επίπεδο της μαζικής επικοινωνίας. Η οπτική γωνία της σχέσης άντρας/γυναίκα κατέχει κυριάρχη θέση στην προσέγγιση του ρόλου του κοινωνικού φύλου επαναπροσδιορίζοντας την πρακτική και την αντίληψη για το δημόσιο χώρο, θέτοντας νέους όρους για τη σύλληψη του πολιτικού, συντελώντας στη διαφοροποίηση μέσω της δράσης των έμφυλων σχέσεων εξουσίας και στον επανακαθορισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των *δημόσιων πολιτικών* ενσωματώνοντας τη μεταβλητή *φύλο* στη χάραξη κάθε πολιτικής.

Η μεθοδολογία που θα εφαρμοστεί ακολουθεί μια διεπιστημονική προσέγγιση και διακρίνεται στα ακόλουθα αλληλοσυνδεδεμένα επίπεδα: α) μια θεωρητική επεξεργασία με άξονα την κοινωνιολογική και πολιτική θεώρηση β) μια βιοματική, ψυχοκοινωνική προσέγγιση με παραδείγματα από το εφαρμοσμένο κοινωνικό πεδίο και γ) μια πρακτική-αναλυτική προσέγγιση που θα βασίζεται στις μεθόδους της κοινωνιογλωσσολογίας και της ανάλυσης λόγου.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Συλλογικός τόμος, *Δημόσιος Χώρος και Φύλο*, Μ. Ψύλλα (επιμέλεια, εισαγωγή), Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, σειρά Πολιτική –Επικοινωνία 4, Αθήνα, 2009.

J. Gerstlé, *Η Πολιτική επικοινωνία*, Μ. Ψύλλα (επιμέλεια, εισαγωγή), Τυπωθήτω- Γ. Δαρδανός, σειρά Πολιτική-Επικοινωνία 7, Αθήνα, 2014.

P. Muller, Y. Surel, *Η Ανάλυση των πολιτικών του κράτους*, Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, σειρά Πολιτική-Επικοινωνία 1, 2002.

J. Boutet, Εισαγωγή στην κοινωνιογλωσσολογία, Γρηγόρης, Αθήνα, 1984.

ΤΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Διδάσκουσα: Ντία Αναγνώστου. Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ζουν σήμερα περισσότεροι από 20 εκατομμύρια μεταναστών από χώρες της Αφρικής, της Ασίας και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθιστώντας τη μετανάστευση μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη. Το μάθημα εξετάζει φαινόμενο της μετανάστευσης και τις πολλαπλές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις του στην Ελλάδα και στην ΕΕ. Εξετάζει τα χαρακτηριστικά της νόμιμης και της παράτυπης μετανάστευσης, τις πολιτικές που εφαρμόζουν τα κράτη και η ΕΕ αναφορικά με την είσοδο, τη διαμονή, την ένταξη των μεταναστών, το πολιτικό άσυλο, καθώς και τις αρχές προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αφορούν τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο. Το μάθημα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο πως η διάσταση του φύλου τέμνει το μεταναστευτικό φαινόμενο σε όλες τις όψεις του, και το πως επηρεάζει τις σχετικές πολιτικές που διαμορφώνουν τα κράτη και η ΕΕ. Ποια είναι τα αίτια και οι διάφορες μορφές της μετανάστευσης, και πως αυτές διαφοροποιούνται με βάση το φύλο; Με ποιους τρόπους η μετανάστευση επηρεάζει τις έμφυλες σχέσεις; Και ποιες είναι οι επιπτώσεις που έχουν οι πολιτικές για τη μετανάστευση και το άσυλο στους μετανάστες και στις μετανάστριες; Τα ερωτήματα αυτά θα μας απασχολήσουν σε όλες τις θεματικές και τις ενότητες του μαθήματος: οικονομική και κοινωνική ένταξη, ευάλωτες ομάδες, ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτικές για τη μετανάστευση και το άσυλο, και η κρίση του μεταναστευτικού στη Μεσόγειο.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ντία Βαίου και Μαρία Στρατηγάκη (επιμ.), *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Anjali Fleury, *Understanding Women and Migration: A Literature Review*, Global Knowledge Partnership on Migration and Development (KNOMAD) Working Paper, February 2016.

European Parliament, “Gender aspects of migration and asylum in the EU: An overview”, Briefing, March 2016.

Βουγιούκα, Άννα, «Η διττή στρατηγική για την κοινωνική ένταξη των μεταναστριών: Στοχευμένες δράσεις και ένταξη της οπτικής του φύλου σε όλες τις πολιτικές», 2014.

Ν. Παπαγεωργίου και Χρ. Ν. Τσιρώνης, «Φύλο, Μετανάστευση και Οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Η τρέχουσα συζήτηση», 2013.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

ΥΓΕΙΑ, ΣΩΜΑ, ΦΥΛΟ: ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Διδάσκουσα: Ειρήνη Αβραμοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

"Τι είναι ένα σώμα και για τι είναι ικανό;" και "πώς μπορεί ένα σώμα να επηρεάσει και να επηρεαστεί από ένα άλλο;" Με αφορμή τα ερωτήματα αυτά που καθόρισαν επιστημολογικά και πολιτικά κριτικές θεωρητικές αναλύσεις στο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και έπειτα, το μάθημα αυτό θα εστιάσει στην κριτική διαπλοκή θεωριών για την υγεία, το σώμα και το φύλο στοχεύοντας στην αποδόμηση στερεοτυπικών αντιλήψεων και κανονιστικών ρόλων και προτύπων. Πιο συγκεκριμένα, θα εστιάσει σε διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της πολιτικής φιλοσοφίας, της ψυχανάλυσης, της κριτικής νομικής θεωρίας και κυρίως των σπουδών φύλου, και της φεμινιστικής/κουήρ θεωρίας και πολιτικής που εξετάζουν από κοινού τους τρόπους με τους οποίους η υγεία, το σώμα και το φύλο συνδέονται τόσο με την κατασκευή του υποκειμένου, την υποκειμενικότητα και την ενσωμάτωση-σωματοποίηση κοινωνικών κανόνων, όσο και με το δημόσιο χώρο, θεσμούς, τεχνικές και τεχνολογίες εξουσίας, διαδικασίες ιδεολογικής έγκλισης, αλλά και με πρακτικές δράσης, συλλογικής αντίστασης και δημιουργίας πολιτικών συμμαχιών.

Εξετάζοντας το τρίπτυχο υγεία-σώμα-φύλο ως πηγή συμβολισμών και φορέα νοηματοδότησης του δημόσιου πεδίου και του κοινωνικού χώρου, θα προσεγγίσουμε μέσα από συγκεκριμένα εθνογραφικά παραδείγματα τα εξής ερωτήματα, μεταξύ άλλων: Ποια είναι η σημασία του να αντιληφθούμε το τρίπτυχο αυτό ως αντικείμενο θεωρητικού στοχασμού και ταυτόχρονα ως αντικείμενο πολιτικής κινητοποίησης και διεκδίκησης δικαιωμάτων; Πιο συγκεκριμένα, θα διερωτηθούμε: πώς επαναπροσδιορίζονται τα όρια του ανθρώπινου μέσα από κυρίαρχες αντιλήψεις για την υγεία, το σώμα και το φύλο; Δηλαδή, ποια είναι η σχέση της κυριαρχικής διαχείρισης της ζωής (βιοπολιτική) με την πολιτική διαχείριση του θανάτου (θανατοπολιτική), ειδικά όταν κάποια σώματα εμφανίζονται να απουσιάζουν από το δημόσιο χώρο, ακόμα και όταν είναι παρόντα; Ή αλλιώς, ποια είναι η σχέση του σώματος με την πολιτική παραγωγή τρωτότητας και επισφάλειας, τους θεσμούς, την αγορά, τον (νεο-)φιλελευθερισμό και την παραγωγή ταυτοτήτων (προς κατανάλωση); Εντέλει, πώς μπορεί να αρθρωθούν συλλογικές φωνές αντίστασης σε αυτό το πλαίσιο, ειδικά όταν αυτές διαμεσολαβούνται από έμφυλα, φυλετικά και ταξικά χαρακτηριστικά, όπως και από στερεότυπα που σχετίζονται με την υγεία, την ασθένεια, την ηλικία, την ευαλωτότητα, την επισφάλεια κ.ο.κ, στο πλαίσιο της συγκρότησης εθνών-κρατών αλλά και στη διάρρηξη αυτών των συνόρων, τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκό, αλλά και στο αποικιακό και μεταποικιακό αφήγημα;

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Αβραμοπούλου, Ειρήνη (επιμ.). 2018. *Το Συν-αίσθημα στο πολιτικό. Υποκειμενικότητες, Εξουσίες και Ανισότητες στο Σύγχρονο Κόσμο*. Αθήνα: Νήσος.

Αθανασίου, Αθηνά (επιμ.). 2011. *Βιοκοινωνικότητες. Θεωρήσεις στην ανθρωπολογία της υγείας*. Αθήνα: Νήσος.

Ahmed, Sara and Jackie Stacey (eds.). 2001. *Thinking through the Skin*. USA and Canada: Routledge.

Biehl, João. 2005. *Vita: Life in a Zone of Social Abandonment*. Berkeley, CA: University of California Press.

Bulter, Judith. 2008. *Σώματα με Σημασία. Οριοθετήσεις του "Φύλου" στο Λόγο*. Αθήνα: Εκκρεμές.

Cvetkovich, Ann. 2003. *An Archive of Feelings: Trauma, Sexuality, and Lesbian Public Cultures*. Durham, NC: Duke University Press.

Dahl, Hanne Marlene. 2017. *Struggles in (Elderly) Care*. Roskilde, Denmark: Roskilde University.

Fassin, Didier. 2012. *Humanitarian Reason. A Moral History of the Present*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.

Μακρυγιάννη, Δήμητρα. 2004. *Τα Όρια του Σώματος. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Νήσος.

McRuer, Robert. 2006. *Crip Theory. Cultural Signs of Queerness and Disability*. NYU Press.

Παπαγαρουφάλη, Ελένη. 2012. *Δώρα Ζωής Μετά Θάνατον. Πολιτισμικές Εμπειρίες*. Αθήνα: Πατάκης.

Preciado, Beatriz. 2013. *Testo Junkie. Sex, Drugs, and Biopolitics in the Pharmacopornographic Era*. New York City: City University of New York/The Feminist Press

Ruqaiya, K. Jasbir. 2017. *The Right to Maim: Debility, Capacity, Disability*. Duke University Press.

Salamon, Gayle. 2010. *Assuming a Body. Transgender and Rhetorics of Materiality*. New York Chichester, West Sussex: Columbia University Press.

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Διδάσκουσα: Μάρθα Μιχαηλίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού

ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

Το μάθημα προσφέρει μια επισκόπηση των κύριων θεωρητικών, μεθοδολογικών και ερευνητικών τάσεων στη μελέτη της σχέσης φύλου και πολιτισμού.

Η σύγχρονη κοινωνιολογία του πολιτισμού επικεντρώνεται στην εξέταση της κουλτούρας και του πολιτισμού ως χώρων κοινωνικής διαφοροποίησης, ιδιαίτερα μάλιστα μετά τη λεγόμενη πληροφοριακή επανάσταση από το τέλος του 20^{ου} αιώνα και μετά και τη σύγχρονη άνθηση των πολιτιστικών και, μετέπειτα, των δημιουργικών βιομηχανιών. Το κοινωνικό φύλο εντάσσεται σε αυτούς τους παράγοντες διαφοροποίησης και λειτουργεί καταλυτικά σε όλες τις διαδικασίες παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης της κουλτούρας. Το μάθημα διερευνά τις έμφυλες διαστάσεις που χαρακτηρίζουν τις διαδικασίες της σύγχρονης πολιτιστικής παραγωγής, της κατανάλωσης πολιτιστικών προϊόντων και της κατανομής πολιτισμικού κεφαλαίου. Αξιολόγηση με: α) προφορική παρουσίαση κατά τη διάρκεια του εξαμήνου: 30% συνολικού βαθμού, β) τελική εργασία (6.000 – 7.000 λέξεις): 70% συνολικού βαθμού.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Bennett, T. & Frow, J. Eds 2008. *The Sage handbook of cultural analysis*. London: Sage.

Carter, C., Steiner, L. & McLaughlin, L. eds., 2014. *The Routledge Companion to Media and Gender*, London: Routledge.

Gill, R., 2002. Cool, creative and egalitarian? Exploring gender in project-based new media work in Europe. *Information, Communication and Society*, 5(1), pp.70–89.

Kafai, Y.B. et al., 2008. *Beyond Barbie and Mortal Kombat: New Perspectives on Gender and Gaming*. The MIT Press.

O'Neill, B. L. & Gidengil, E., 2006. *Gender and social capital*. London: Routledge.

Ross, A., 2009. *Nice Work If You Can Get It: Life and labor in precarious times*, New York: New York University Press.

ΦΥΛΟ, ΔΙΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ, ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διδάσκουσα : Μαρία Καραμεσίνη, Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Σκοπός του μαθήματος είναι να παρουσιάσει τις θεωρητικές προσεγγίσεις των ανισοτήτων και των διακρίσεων φύλου στην αγορά εργασίας, με έμφαση στη φεμινιστική προσέγγιση και θεωρία, και να συνδέσει την κατώτερη θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας με τον έμφυλο καταμερισμό, την κοινωνική υποτίμηση και την εκμετάλλευση από τους άνδρες της απλήρωτης οικιακής εργασίας φροντίδας που οι γυναίκες παρέχουν στο πλαίσιο του νοικοκυριού. Επίσης επιδιώκει να καταδείξει τη δύσκολη πορεία και τον επίμονο αγώνα των γυναικών να κατοχυρώσουν το δικαίωμα συμμετοχής τους και ισότητα με τους άνδρες στην αμειβόμενη εργασία, λαμβάνοντας υπόψη τις εντός φύλου διαφορές που προκύπτουν από τη διαπλοκή του φύλου με την τάξη, τη φυλή και την εθνική προέλευση και τις κρατικές πολιτικές που προωθούν την ισότητα των φύλων στην αγορά εργασίας.

Το μάθημα περιλαμβάνει τις παρακάτω ενότητες:

- Γυναίκες, φύλο και εργασία: φεμινιστικές προσεγγίσεις
- Οικιακός και καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής: η άνοδος της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και οι προσδιοριστικοί της παράγοντες
- Η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας: ανισότητες και διακρίσεις φύλου
- Ανισότητες φύλου ως προς τις αμοιβές και το εισόδημα
- Οικονομικές κρίσεις και έμφυλες επιπτώσεις: φεμινιστική θεωρία και έρευνα
- Πολιτικές ισότητας των φύλων στην απασχόληση

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Βιτσιλάκη, Χρυσή και Πέρσα Φώκιαλη (2011). *Φύλο και απασχόληση*, Αθήνα: Εκδόσεις Μπάμπαλη.

Ferber, Marianne ed. (1998). *Women in the labour market*, Cheltenham, U.K.: Edward Elgar.

Humphries, Jane ed. (1995). *Gender and economics*, Aldershot, England: Brookfield, Vt., USA: Edward Elgar.

Καραμεσίνη, Μαρία (2020). *Γυναίκες, φύλο και εργασία στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.

Karamessini Maria and Elias Ioakimoglou (2007), «Wage Determination and the Gender Pay Gap: A Feminist Political Economy Analysis and Decomposition», *Feminist Economics* 13 (1), pp. 31-66.

Καραμεσίνη, Μαρία και Jill Rubery επιμ. (2015), *Γυναίκες και λιτότητα. Η οικονομική κρίση και το μέλλον της ισότητας των φύλων*, Αθήνα: Εργαστήριο Σπουδών Φύλου, Πάντειο Πανεπιστήμιο/ Εκδόσεις Νήσος (πρωτότυπο: *Women and Austerity. Economic Crisis and the Future for Gender Equality*, Routledge: NY and London, 2014).

Καραμεσίνη, Μαρία και Μαρία Συμεωνάκη επιμ. (2019), *Συμφιλίωση εργασίας και οικογένειας στην Ελλάδα. Γένεση, εξέλιξη και αποτίμηση μιας πολιτικής*, Αθήνα: Εργαστήριο Σπουδών Φύλου, Πάντειο Πανεπιστήμιο/ Εκδόσεις Νήσος.

Rubery, Jill, Mark Smith and Colette Fagan (1999). *Women's employment in Europe. Trends and prospects*, London and New York: Routledge.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Διδάσκουσα: Μαρία Στρατηγάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής

Σκοπός του μαθήματος είναι η απόκτηση επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων και η εξοικείωση με τις μεθόδους και τις πρακτικές που απαιτούνται για τον σχεδιασμό και εφαρμογή δημόσιων πολιτικών που προωθούν την ισότητα των φύλων. Περιλαμβάνονται εξειδικευμένες πολιτικές ισότητας που στοχεύουν στη μείωση χάσματος του φύλου στον τομέα παρέμβασης, όπως επίσης και πολιτικές που ενώ έχουν άλλο κύριο στόχο, επηρεάζουν έμμεσα τις έμφυλες σχέσεις.

Το μάθημα περιλαμβάνει στοιχεία ανάλυσης των δημόσιων πολιτικών ως προς τον αντίκτυπο στο φύλο σε βασικά πεδία της οικονομίας, της κοινωνίας και της πολιτικής. Η ανάλυση βασίζεται σε θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο των σπουδών φύλου, όπως επίσης και κριτική αποτίμηση των πολιτικών ισότητας των φύλων των διεθνών, ευρωπαϊκών, εθνικών και τοπικών οργανισμών σε βασικούς τομείς.

Στο μάθημα εξετάζεται η χρήση των βασικότερων εργαλείων άσκησης πολιτικής όπως είναι το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, η δημιουργία εξειδικευμένων δημόσιων μηχανισμών, οι θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών περιλαμβανομένων των ποσοτώσεων, η ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming), η εκτίμηση των επιπτώσεων στο φύλο (gender impact assessment), η ανάπτυξη δεικτών φύλου (gender indicators) για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η ένταξη του φύλου στη δημοσιονομική πολιτική (gender budgeting).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Bacchi, Carol Lee, (2010) (with Joan Eveline), *Mainstreaming Politics: Gendering practices and feminist theory*, University of Adelaide Press.

Bacchi, Carol, (1999). *Women, Policy and Politics: The construction of policy problems*, London, Sage.

Mazur, Amy (2002). *Theorizing Feminist Policy*, 2002, Oxford University press.

Stratigaki, Maria (2005). Gender Mainstreaming Versus Positive Action. An Ongoing Conflict in the EU Gender Equality Policy, *European Journal of Women's Studies*, Vol. 12, No 2, Sage Publications, pp. 165-186.

Stratigaki, Maria (2004). The Co-optation of Gender Concepts in EU policies: The Case of Reconciliation of Work and Family, *Social Politics*, Vol.11 No 1, Oxford University Press, pp. 30-56.

Στρατηγάκη, Μαρία (2017). Η διάσταση του φύλου στην κοινωνική πολιτική στο Σακελλαρόπουλος κ.άλ. *Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.

Στρατηγάκη, Μαρία, (2007). Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα, Μεταίχμιο.

ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

Διδάσκουσα: Χαρά Καραγιαννοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Το μάθημα προσεγγίζει με την οπτική του φύλου τις ποικίλες εκφάνσεις της Διεθνούς Πολιτικής και επιχειρεί να εξοικειώσει τους/τις συμμετέχοντες/χουσες με την χρήση του αναλυτικού εργαλείου του «φύλου» στο πεδίο των Διεθνών Σπουδών. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα συζητηθεί το θεωρητικό πλαίσιο εντός του οποίου διαρθρώνεται ο επιστημονικός διάλογος που αφορά την έμφυλη προσέγγιση των Διεθνών Σχέσεων. Αμφισβητώντας τη διχοτόμηση μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου αλλά κυρίως υιοθετώντας την αντίληψη της παλινδρομικής ρήσης «το προσωπικό είναι διεθνές» και «το διεθνές είναι προσωπικό», θα επιχειρηθεί μια προσέγγιση των διεθνών πολι-

τικών φαινομένων. Θα γίνει αναφορά στις προκλήσεις που θέτει το φύλο στα κυρίαρχα θεωρητικά σχήματα νόησης και ερμηνείας των διεθνών σχέσεων, και θα συζητηθούν ζητήματα που άπτονται της έμφυλης προσέγγισης των ενόπλων συγκρούσεων, της ασφάλειας με την οπτική του φύλου, των queer Διεθνών Σχέσεων. Επίσης θα επιχειρηθεί η προσοικείωση των συμμετεχόντων/ουσών με την «Πράξη» της Διεθνούς Πολιτικής όσον αφορά τα ζητήματα των τακτικών Πολέμου, των Διαδικασιών Λήψης Αποφάσεων για πρόληψη και επίλυση συγκρούσεων, της διαμόρφωσης και εφαρμογής της UN Women Peace and Security Agenda, και της φεμινιστικής εξωτερικής πολιτικής.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Narain Seema (2014) Gender in International Relations: Feminist Perspectives of J. Ann Tickner, *Indian Journal of Gender Studies* 21 (2): 179-197.

Otto Dianne (2018) Women, Peace and Security: A Critical Analysis of the Security Council's Vision, In Fionnuala Ní Aoláin, Naomi Cahn, Dina Francesca Haynes, and Nahla Valji (eds) *The Oxford Handbook of Gender and Conflict*, Oxford: Oxford University Press, pp.105-119.

Sylvester Christine (2010) Tensions in Feminist Security Studies, *Security Dialogue* 41(6): 607-614.

Weber Cynthia (2016) *Queer International Relations: Sovereignty, Sexuality and the Will to Knowledge*, Oxford Studies in Gender and International Relations.

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Διδάσκουσα: Χαρά Καραγιαννοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Ξανθή Πετρινώτη, Ομότιμη Καθηγήτρια, Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Στο μάθημα αυτό θα χρησιμοποιηθεί η οπτική φύλου για να μελετηθούν σημαντικά ζητήματα που ανακύπτουν τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη των ενόπλων συγκρούσεων. Η έμφυλη διάσταση των ενόπλων συγκρούσεων αποτελεί πεδίο το οποίο εντάσσεται γνωσιολογικά στις Διεθνείς Σχέσεις, στη θεωρία της ασφάλειας και στις σπουδές οικοδόμησης της ειρήνης, αλλά έχει αποδομηθεί από τις συμβατικές παραδειγματικές του βάσεις (paradigms) από φεμινίστριες συγγραφείς που με διεπιστημονικές προσεγγίσεις ανέδειξαν τον έμφυλο χαρακτήρα των ενόπλων συρράξεων και τις έμφυλες συνέπειές τους.

Το ακαδημαϊκό έτος 2020-21 το μάθημα θα εστιάσει σε ορισμένες θεματικές που παρουσιάζουν τόσο θεωρητικό όσο και συγκυριακό ενδιαφέρον:

- Γενική θεωρία φύλου ως συστήματος εξουσίας με εκφάνσεις στις ταυτότητες, στον λόγο και στους θεσμούς
- Σχέση θεωριών φύλου, θεωριών ενόπλων συγκρούσεων και θεωριών ασφάλειας
- Έμφυλες διαστάσεις των συγκρούσεων (σεξουαλική και έμφυλη βία, κοινωνικές κατασκευές της αρρενωπότητας, φύλο και εξτρεμιστική βία, και γυναίκες ως βίαιες δράσες (violent actors)
- Εφαρμογές εργαλείων ανάλυσης φύλου σε περιπτώσεις ενόπλων συγκρούσεων

- Έμφυλη ανάλυση των συνεπειών των ενόπλων συγκρούσεων με έμφαση στον εκτοπισμό και τη δημιουργία προσφυγικών ροών, ιδίως στις πρόσφατες κινήσεις από διάφορα «κέντρα» (sites) συγκρούσεων της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής προς την Ευρώπη. Θα μελετηθούν ποικίλες διαστάσεις του φαινομένου της έμφυλης και σεξουαλικής βίας που λαμβάνει χώρα στον πληθυσμό των αιτούντων/τουςών άσυλο και θα συζητηθεί το ζήτημα της επισφάλειας συστημικού χαρακτήρα στην υποδοχή τους.

Στο μάθημα θα οργανωθούν διαλέξεις από τις διδάσκουσες και θα συμμετάσχουν (αλλά και θα αξιολογηθούν) οι φοιτητές/τριες με εργασίες κυρίως στο «εφαρμοσμένο» τμήμα του μαθήματος δηλ. στην εφαρμογή εργαλείων ανάλυσης φύλου σε πρόσφατες ένοπλες συγκρούσεις.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Butler J., 2004, *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence*, Verso, London.

Enloe Cynthia, 2000, *Manouvers: The International Politics of Militarizing Women's Lives*, Berkeley University of California Press

Lorey I., 2010, Becoming Common: Precarization as Political Constituting, *Journal Political-Cultural Queerings*, no17.

Aolain Ni, Naomi Cahn, Dina Haynes and Nahla Vlji (2018) *The Oxford Handbook of Gender and Conflict*, Oxford University Press.

Special Issue of *Security Dialogue* (2004) 'Gender and Security'

Steans J., 2016 (3η εκδ.), *Φύλο και διεθνείς σχέσεις: θεωρία, πρακτική, πολιτική*, (μετάφραση Βασιλάκη Ρ., επιμέλεια Καραγιαννοπούλου Χ.), Αθήνα, Πεδίο

Tickner Ann J. (2005) *Gender in World Politics*, New York: Columbia University Press.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΩΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ: ΣΧΕΛΙΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Διδάσκουσα: Αλεξάνδρα Χαλκιά

ΔΕΝ ΘΑ ΔΙΔΑΧΘΕΙ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020-2021

Σε αυτό το μεταπτυχιακό μάθημα διερευνάται η κοινωνική θεωρία ως μια πρακτική με υλικές συνέπειες στο πεδίο της έρευνας. Διερευνώνται οι τρόποι με τους οποίους οι θεωρητικές παραδοχές διαμορφώνουν το πεδίο της έρευνας και οριοθετούν τα αποτελέσματά της. Ειδική έμφαση δίνεται σε διαφορετικούς ορισμούς της εξουσίας και στο πώς αυτοί συνδέονται με διαφορετικές εννοιολογήσεις του υποκειμένου οδηγώντας την έρευνα σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Εξετάζεται η αξία της θεωρίας στην ευθυγράμμιση της έρευνας με τον στόχο της παραγωγής γνώσης που συμβάλλει στην άρση κοινωνικών ανισοτήτων.

Κατά την διάρκεια του εξαμήνου εξετάζονται μελέτες των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών όσον αφορά την συνάρθρωση της θεωρίας με τα ενδεχόμενα εμπειρικά ή θεωρητικά ερωτήματα και τις μεθοδολογικές επιλογές των ερευνητών.

Θεματικές Ενότητες: Η θεωρία ως αφετηρία της έρευνας, Διαφορετικές προσεγγίσεις της μελέτης των έμφυλων κοινωνικών φαινομένων, Η ενσώματη παρουσία στο πεδίο της έρευνας, Μεθοδολογικές επιλογές-Επιστημολογικές παραδοχές, Η θεωρία ως ένα αποτέλεσμα της έρευνας.

Στόχος είναι η ανάπτυξη της ικανότητας διαμόρφωσης κεντρικών και επί μέρους ερευνητικών ερωτημάτων, καθώς και η επιλογή της αντίστοιχης μεθοδολογίας . Στο δεύτερο μέρος του εξαμήνου καλούνται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να ετοιμάσουν και να παρουσιάσουν ενότητες για την πρόταση μίας έρευνας που θα μπορούσε να είναι και η διπλωματική έρευνα.

Η εξέταση στο μάθημα γίνεται γραπτώς. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου απαιτείται η προφορική παρουσίαση μίας μονογραφίας ή έρευνας ή/και μίας έκθεσης συγκροτημένων προβληματισμών από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.

Την ύλη του μαθήματος αποτελούν οι ορισμένες στο μάθημα ενότητες από τα βιβλία: *Σώματα με σημασία: οριοθετήσεις του φύλου στο λόγο*, Butler, Judith, εκδόσεις εκκρεμές, [1993] 2008. *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα: ΛΟΑΤΚ πολιτικές στην Ελλάδα*, Αποστολέλλη, Άννα, Χαλκιά, Αλεξάνδρα, επιμ., εκδόσεις Πλέθρον, 2012, *Το άδειο λίκνο της δημοκρατίας: σεξ, εκτρώσεις και εθνικισμός στην σύγχρονη Ελλάδα*, Χαλκιά, Αλεξάνδρα, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, [2004] 2007. Μέρος της ύλης αποτελούν επίσης τόσο οι εισηγήσεις όσο και η συζήτηση, καθώς και όλα τα κείμενα που παρουσιάζουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες.